

Beslutningsgrunnlag for praksisvurdering

Dato 5. mai 2026

Innhold

---

1. Oppsummering	3
2. Innledning	3
2.1 Oppdrag.....	3
2.2 Mål.....	3
2.3 Prinsipielle spørsmål.....	3
3. Beskrivelse av nåsituasjon.....	3
4. Forventede gevinster	4
5. Tiltak for å realisere ønsket endring	4
5.1 Innføre eksamen som vurderingsform	4
5.2 Øke vurderingskompetanse for praksisveiledere	6
5.3 Innføre arbeidskrav i praksisemnet.....	8
5.4 Styrke intern oppfølging i praksis.....	8
5.5 Null-alternativ	9
6. Innstilling.....	10
7. Videre prosess.....	10

1. Oppsummering

Denne rapporten samler og vurderer innspill til Lokførerskolen som har som mål å forbedre vurderingen i praksisemnet.

Rapporten beskriver 3 tiltak i tillegg til å beskrive et null-alternativ. Avslutningsvis anbefales 2 tiltak til videre prosess.

2. Innledning

2.1 Oppdrag

Skolens brukerråd har stilt spørsmålstegn ved om skolens vurderingspraksis er god nok til å skille ut kandidater som ikke er kvalifisert. I tillegg stiller foretakene spørsmålstegn ved om dagens praksisvurdering ivaretar kjørelærere og instruktører godt nok, og om de har kompetanse til å utøve vurderingen.

NLFs rapport anbefaler også skolen å vurdere vurderingspraksisen i øvelseskjøring.

2.2 Mål

Samfunns mål – sikker togframføring gjennom god opplæring og effektiv ressursbruk.

Effektmål – berørte grupper

- praksisveiledere – ha god kompetanse og rolleforståelse. Gi riktig vurdering av studentene i opplæring.
- Studenter – bli vurdert på riktig faglig nivå innen korrekte rammer. Studentrettigheter er ivaretatt.
- Lokførerskolen – Godt kvalifiserte studenter som er på riktig faglig nivå underveis i utdanningen. Effektiv opplæring og høy gjennomføringsprosent for kandidatene.
- Foretak – får godt skikkede kandidater til stillinger som lokførere, effektiv internopplæring og lav strykprosent i internopplæringen. Nyansatte lokførere blir effektivt sertifisert, gjør få feil og blir i yrket over lengre tid.

2.3 Prinsipielle spørsmål

Skolen reguleres av regelverk for fagskoler og for jernbane:

- Jernbaneloven som setter krav til personell med oppgaver knyttet til sikkerheten på jernbanen, samt behandling av personalopplysninger
- førerforskriften som setter krav til skikkethet og læringsutbytte
- fagskolelov som regulerer studentrettigheter og skikkethet for visse utdanninger, unntatt medisinsk skikkethet som er regulert i annet regelverk
- fagskoleforskrift som regulerer opptakskrav, rangering av søkere og behandling av skikkethetssaker
- Skolens mandat som fastsetter at skolen skal tilby lokførerutdanning som fagskoleutdanning, som dekker bransjens behov

3. Beskrivelse av nåsituasjon

Lokførerutdanningen er en praktisk utdanning der togframføring er sentralt i yrkesutøvelsen og i vurderingen. I dag gjennomføres praksisvurdering ved avslutning av delemnene skifting og øvelseskjøring. Øvelseskjøring utgjør en stor del av utdanningen, med over 16 uker der studentene

følger en kjørelærer i turnus. Det er foretakene som setter opp den enkelte kjørelærer med student, skolen har liten påvirkning på stasjonering og turnus. Skolen har ingen krav at studentene skal følge en kjørelærer for hele perioden, eller krav til antall kjørelærere per periode. Det er kjørelærer som gjennomfører praksisvurderingen. Skolen følger opp studenter og kjørelærere underveis i øvelseskjøringen, med spesielt fokus på studenter som trenger mer oppfølging, eller kjørelærere som trenger støtte til vurdering.

Skiftekurset går over 14 dager. Skolen leier inn eksterne instruktører som er godkjente av skolen. Disse gjennomfører opplæringen og vurderer studentene sammen med kulletts kontaktlærere.

Lokførerskolen har mottatt innspill fra kjørelærere og fra bransjen at noen opplever vurderingssituasjonen som krevende, og at resultatet kan være at kandidater blir godkjent uten å ha oppnådd fastsatt læringsutbytte. I foretakenes egen sertifiseringsordning kommer en sensor ut for å vurdere aspirantens ferdigheter.

I skifting har skolen fått tilbakemelding på at det er mulig for studenter å gjøemme seg i gruppene, og at det er krevende for veilederne å se alle studentenes læringsutbytte.

Bransjen har oppfordret skolen til å undersøke alternative måter å gjennomføre praksisvurderingen på. Bransjen har også gitt skolen tilbakemelding om at kjørelærerne trenger mer kompetanse i å gi tilbakemeldinger og vurderinger.

4. Forventede gevinster

Bedre vurderingsordninger og omdømme i bransjen. Kandidater som ikke har oppnådd læringsutbytte består ikke praksisfaget.

5. Tiltak for å realisere ønsket endring

5.1 Innføre eksamen som vurderingsform

I dag gjennomføres praksisvurdering ved avslutning av delemnene skifting og øvelseskjøring. Skolen kan innføre en form for sensorordning for øvelseskjøring der praksisvurderingen er en type eksamen. I øvelseskjøring kan dette være en tur i turnus der en annen enn kjørelæreren er med for å vurdere studenten. I skifteopplæringen kan det være en praktisk eksamen etter hvert skiftekurs, med ekstern sensor.

Prinsipielle spørsmål

Det er ingen formelle rammer som hindrer skolen i å organisere og gjennomføre praksisvurdering på en annen måte. Prinsippet om lik og rettferdig behandling av studentene må være i fokus.

Gjennomføringen har noen praktiske følger. Dersom praksisvurdering skal gjennomføres mer som en eksamen, vil eksamensperioden komme i etterkant av opplæringen for å sikre en lik og rettferdig vurdering av alle studentene. Det vil enten forkorte tiden studentene har til å oppnå læringsutbyttet, eller utvide den samlede tiden til praksis.

I tillegg vil innføring av eksamen utfordre skolens utdanningsløp. En eksamen kommer etter opplæringen, og en student som får ikke bestått vil kunne ha muligheten til å gå opp til ny eksamen uten å gjennomføre ny praksis først. Det er uklart om skolen kan eller bør kreve at studenter gjennomgår mer opplæring / praksis før nytt forsøk til eksamen. Studenter som får ikke bestått eksamen skal ha muligheten til å ta opp igjen en eksamen før de får forlenget studieløp.

Fagskoleforskriften fastslår at det skal være en ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.

Usikkerhet

Dersom Lokførerskolen innfører sensorordning som ligner foretakenes sertifiseringsvurdering, vil det være en usikkerhet i om sensor får innsikt i studentens kompetanse. Turene i en turnus er ulike og sensor får bare et kort innblikk som kan være mer tilfeldig enn ønskelig. En sensur skal være objektiv

og sikre studentrettighetene, og det vil være begrenset hvor mye informasjon kjørelæreren kan dele med sensor om studentenes kompetanse.

I tillegg vil de to godkjennings / vurderingsordningene eksamen og sertifisering ligne hverandre, men det er to forskjellige regelverk som vil gjelde. Det vil kunne skape usikkerhet om hvilke regler og rettigheter som gjelder for de ulike ordningene.

Det er også usikkert hvem som skal kunne ha sensorrollen for praksis. Sensor skal helst være ekstern, og det vil være usikkert hva som kan regnes som eksternt i denne situasjonen. Skolens kontaktlærere kjenner studentene godt og bør ikke utøve en slik sensorrolle. Sensorer fra samme foretak som kjørelæreren kan også regnes å være intern og dermed heller ikke ønskelig. Kjørelærere i samme foretak kan ha hatt med seg studenten i tidligere øvelseskjøringer, og vil da heller ikke være objektiv som sensor.

Dette bringer også inn en annen usikkerhet, nemlig at organiseringen av en slik type sensorordning for praksis vil kreve mye administrasjon og kvalitetssikringssystem i foretakene. Det er variasjon i foretakenes størrelse og tilgang til administrativ støtte, og dermed stor risiko for at dette blir gjennomført ulikt fra foretak til foretak. Dette vil igjen utgjøre en risiko for at studentene ikke får en nøytral og lik vurdering av sine ferdigheter.

Fordelingsvirkning

Praksisveiledere	Studenter	Lokførerskolen	Foretak
<p>Kan bidra til trygghet i og med at rollene blir delt og definert som enten veileder eller vurderer. Kan også bidra til økt kompetanse hos veiledere om påtar seg sensorrolle.</p> <p>Kan bidra til A og B lag blant veilederne i og med at noen i prinsippet vurderer kollegaens veiledning og opplæring.</p>	<p>Kan påvirke negativt dersom endringen fører til kortere tid til opplæring eller utvidet praksis for å gjennomføre eksamen. Kan også påvirke negativt dersom sensuren ikke ivaretar en lik og objektiv vurdering. Kan påvirke studentene i stor grad dersom administrasjonen av ordningen ikke fungerer.</p> <p>Positiv virkning dersom tiltaket fører til kvalitativt bedre underveis og sluttvurderinger. Kan også påvirke studentrettigheter positivt i og med at eksamen er mer regulert i regelverket.</p>	<p>Kan få konsekvenser for studieløpet (omorganisering). Vil kunne påvirke organiseringen dersom foretakene ikke klarer å organisere sensureringen.</p> <p>Vil gi økt administrasjon for å sette opp eksamen med sensorer, tidsplaner og eksamen. Vil også øke administrasjonen ved at studentene skal ha mulighet til 3 forsøk til eksamen.</p> <p>Kan bli vanskelig å sette opp ny vurdering uten å miste tid i studieløpet / organisere ny vurdering uten å ta praksis på nytt.</p>	<p>Vil kreve høy administrativ støtte. Vil være stor usikkerhet om effekten vil treffe når det gjelder kandidatenes egnethet siden sensor får et begrenset innblikk i studentens kompetanse.</p>

5.2 Øke vurderingskompetanse for praksisveiledere

I dag er kompetansekravet til instruktører og kjørelærere forskjellig. Skolen leier inn førere fra foretakene til befarings- og skifteopplæring. Førerne må ha 3 års erfaring som fører, og ta 15 studiepoeng pedagogikk. Skolen tilrettelegger for hospitering og sertifisering i BaneNOR for instruktører som skal leies inn til skifteopplæring.

Kjørelærere må ha 3 års erfaring som førere, og gjennomføre et 6 dagers veiledningskurs på skolen. I tillegg må førerne delta på årlige samlinger for å oppdatere seg på endringer i skolens opplæring, og reflektere over praksis.

Skolen ønsker å styrke veilederkompetansen. Kjørelærere har ansvar for 40 prosent av skolens opplæring under øvelseskjøring. Det er viktig for skolen at veilederne har god kompetanse i å utøve rollen på skolens vegne. Skolen kan utvikle en utdanning for praksisveiledere ved å styrke instruktørens og kjørelærernes kompetanse i vurdering. Styrkingen kan enten skje ved å øke eksisterende kurs og opplæring, eller ved å utvikle en formell utdanning som gir studiepoeng og formell kompetanse.

5.2.1 utvide eksisterende opplæring

Skolen kan utvide dagens opplæring og kurs innenfor dagens rammer. Kurset kan utvides med tema som bransjen mener er nødvendig. For eksempel kan skolen vektlegge vurderingskompetanse og pedagogikk for kjørelærere, og mer innføring i verktøy skolen bruker for instruktørene. Skolen kan også inkludere hospitering i fag, og inkludere mer av skolen teoriundervisning i opplæringen.

Utfordringen med en utviding av dagens kursopplegg er at ressursbruken vil øke fra foretakene og skolens side, uten at veilederne sitter igjen med formell kompetanse. I tillegg vil en utviding ikke føre til kompetanseutvikling på andre områder i skolen, som utvikling av pedagogiske opplegg, godkjenningssprosesser i NOKUT, og kvalitetssikringer av nye utdanninger.

5.2.2 utvikle utdanning for veiledere

Skolen kan utvikle en utdanning for veiledere, men egne moduler for instruktører og kjørelærere. En slik utdanning vil kunne sikre felles forståelse og utføring på tvers av veiledergruppene. Ordningen vil kunne gjøre det lettere å gå fra å være kjørelærer til instruktør, og gjerne til lærer. Skolen kan dermed få flere å rekruttere fra. Lærerne vil kunne bidra i utviklingen av utdanningen, og vil dermed delta i refleksjoner og praksisfellesskap på en annen måte enn i dag.

Skolen kan også legge til rette for variasjoner mellom teori og praksis, slik at veilederne kan øve på veiledning av studenter under utdanning, for så å reflektere over arbeidet på en strukturert måte sammen med egne veiledere.

Prinsipielle spørsmål

Lokførerens skolen har ikke fagområdeakkreditering. Eventuelle utdanningstilbud må være 30 studiepoeng eller mer for å få godkjenning, og skolen må godkjenne utdanningen gjennom en søknad til NOKUT. Dersom kjørelærerne skal få mer kompetanse og opplæring for å gjennomføre praksisvurdering, må skolen omstrukturere kjørelæreropplæringen, og foretakene må frigi kjørelærere til å gjennomføre opplæringen.

Skolen må ha god oversikt i en overgangsperiode der veiledere vil ha forskjellig kompetanse og godkjenninger.

Det kan også reise spørsmål ved vilkårene for de forskjellige rollene, og ikke minst godtgjørelse for kompetansen. Dette vil måtte avklares i en avtale mellom Spekter og NLF.

Usikkerhet

Å styrke praksisveilederens kompetanse kan heve kvaliteten på vurderingen, men det er usikkerhet knyttet til effekt og om foretak vil kunne frigi instruktører og kjørelærere til utvidet opplæring.

Skolen kan også få utfordringer med å rekruttere og beholde instruktører og kjørelærere dersom kravet til opplæring / utdanning blir ansett for å være for høyt og vanskelig. Dette kan slå ujevnt ut mellom foretakene, og kan slå kraftigere ut hos godsforetak der skolen allerede har for få kjørelærere tilgjengelig for studentene. Det vil også kunne ta lang tid før alle kjørelærerne er på samme kompetansenivå.

Fordelingsvirkning

Praksisveiledere	Studenter	Lokførerskolen	Foretak
<p>Utvidet kurs vil kunne gi veilederne økt kompetanse.</p> <p>Opplæringen vil fortsatt være forskjellig for instruktører og for kjørelærere. Uformelle kurstilbud vil lettere være gjenstand for endring, og ikke være underlagt de sammen kravene til kvalitet som en formell utdanning.</p> <p>Formell utdanning vil gi høyere kompetanse, strukturert refleksjon over tid, og formell kompetanse.</p>	<p>Positiv virkning dersom tiltaket fører til kvalitativt bedre og likere veiledning, underveis og sluttvurderinger.</p>	<p>Økt kompetansetilbud til kjørelærere vil kreve ressurser, men kan påvirke kvaliteten og omdømmet positivt.</p> <p>Implementeringen av en utdanning kan føre til utfordringer i gjennomføringen av øvelseskjøring og vurdering i innføringsperioden.</p> <p>Formell utdanning vil gi skolens ansatte økt kompetanse gjennom å utvikle opplæringen.</p> <p>Fagansatte vil bli mer sentrale i bransjens kompetanseutvikling.</p> <p>Det vil være fordel for skolen at instruktører og kjørelærere har lik utdanning og kompetanse. I tillegg vil formell kvalitetssikring gi skolen bedre oversikt over innholdet og kvaliteten i utdanningen.</p> <p>Dersom skolen setter for høye krav til godkjenning, kan det påvirke rekruttering og tilgangen til instruktører og kjørelærere.</p>	<p>Dersom kjørelærerne skal få mer kompetanse og opplæring for å gjennomføre praksisvurdering, må skolen omstrukturere kjørelæropplæringen, og foretakene må frigi kjørelærere til å gjennomføre opplæringen.</p> <p>Økt opplæring til kjørelærere vil kunne påvirke ressursbruken, men økt kompetanse kan påvirke internt sertifiseringsprosessen positivt. Ansatte med økt kompetanse vil kunne bidra positivt i foretakets utvikling.</p>

5.3 Innføre arbeidskrav i praksisemnet

Skolen kan innføre arbeidskrav i praksisemnet. Det er allerede innført arbeidskrav i skiftekurset, for å sikre at studentene ikke kommer ut i skarpe øvelser uten at de har vist at de har god forståelse av regelverk og sikkerhetsbestemmelser.

Øvelseskjøring er delt opp i 3 perioder med teoriundervisning mellom hver periode. Kjøreledere gir en formell underveisvurdering etter øvelseskjøring 1 og 2, og en midtveisevaluering og sluttvurdering i øvelseskjøring 3.

Skolen kan innføre øvelseskjøring 1 og 2 som arbeidskrav der det faglige nivået må være godkjent før de kan fortsette studieløpet. Vurderingen av arbeidskravet kan basere seg på dokumentasjon og tilbakemeldingsskjema som brukes allerede i dag. Det vil hovedsakelig være rammene som endres, arbeidet for kjørelederne og skolen vil stort sett være likt som i dag.

Prinsipielle spørsmål

Det er ingen prinsipielle spørsmål ved å innføre arbeidskrav. Vurderingsformen er beskrevet i skolens forskrift og studieplan. Arbeidskrav må beskrives i Lokførerskolens forskrift på en dekkende måte.

Usikkerhet

Kan bli vanskelig å kommunisere ny rolle til kjøreledere uten mer oppfølging.

Fordelingsvirkning

Praksisveiledere	Studenter	Lokførerskolen	Foretak
Tydeligere rolle som vurderer. Kan vi øvelse til sluttvurdering i øvelseskjøring 3.	Studenter som trenger mer opplæring blir oppdaget tidligere. Kan ha negativ virkning for de som får forlenget studieløp. Rettigheter er allerede ivaretatt gjennom skolens forskrift.	Studenter som er svake i praksisfaget blir oppdaget tidligere. Bedre omdømme fordi færre kjøreledere møter studenter som ikke er på riktig nivå i praksisopplæringen. Flere studenter kan bruke lenger tid på å fullføre.	Positivt at færre studenter som ikke er på riktig faglig nivå kommer ut av skolen. Flere ansatte får øvelse i å gi sluttvurdering.

5.4 Styrke intern oppfølging i praksis

Skolen kan innføre flere forbedringstiltak for å styrke dagens oppfølging av kjøreledere og studenter i praksisfeltet. Først og fremst kan skolen opprette en egen faggruppe der lærere i infrastruktur utvikler og støtter hverandre og fagsjef i å styrke oppfølging av kjøreledere og studenter. Gruppen kan fordele oppfølging og kjørelederkurs / kjøreledersamlinger mellom seg, og kan samkjøre oppfølgingen slik at skolens praksis blir likere. Skolen kan også gjøre rutinene og mulighetene for oppfølging i praksis mer kjent. Fagsjef kan styrke oppfølgingen av kontaktlærere som har kull ute på øvelseskjøring. Tiltaket til først og fremst påvirke øvelseskjøring.

Prinsipielle spørsmål

Ingen prinsipielle spørsmål

Usikkerhet

Få usikkerheter. Vil kreve små endringer i organisasjonen.

Fordelingsvirkning

Praksisveiledere	Studenter	Lokførerskolen	Foretak
------------------	-----------	----------------	---------

Tydeligere oppfølging og veiledning fra skolen. Mindre påvirkning på skifteinstruktører.	Bedre oppfølging fra skolen under praksis. Ingen store påvirkninger på studentrettigheter.	Høyere kompetanse og kunnskapsutvikling innen veiledning og oppfølging. Flere som kan følge opp kjørelærere og studenter, og som kan undervise kjørelærere. Bedre synlighet og struktur kan bedre omdømmet. Mer enhetlig oppfølging. Vil ikke kreve store ressurser annet enn omstrukturering.	Ingen stor påvirkning utover dagens situasjon.
---	---	--	--

5.5 Null-alternativ

Lokførerskolen leverer gode resultater i antall kandidater og innhold i utdanningen. Utdanningen får svært gode tilbakemeldinger fra kjørelærere, instruktører, studenter og bransje. Skolens fagsjef praksis har ansvar for å følge opp kontaktlærere, som følger opp studenter, instruktører og kjørelærere i praksisfaget.

På skolens kjørelærersamlinger er det noen kjørelærere som oppgir at de er usikre på skolens rutiner rundt oppfølging, og hva skolen kan bidra med. Studenter oppgir at de ikke har fått oppfølging fra skolen under øvelseskjøring.

Fordelingsvirkning

Praksisveiledere	Studenter	Lokførerskolen	Foretak
Kjørelærere og instruktører veileder godt i praksis. Det er noe usikkert hvordan skolen følger opp i tog, og hva skolen forventer av Noe usikkerhet når det gjelder å gi tilbakemeldinger når studentens arbeid ikke er godt nok.	Studentrettigheter blir ivare tatt gjennom skolens regelverk. Noen studenter får lite oppfølging og lite tilbakemeldinger på eget arbeid.	Skolens ressurser brukes der det trengs mest, til studenter som strever i praksisfaget. Noen studenter blir godkjent selv om de ikke skulle vært det, fordi veilederne synes det er vanskelig å ikke godkjenne praksis. Omdømmet blir noe påvirket når disse sakene blir gjort til eksempler i miljøet.	Stort sett gode tilbakemeldinger på skolens kandidater. De få studentene som ikke blir riktig underkjent skaper usikkerhet om grunnopplæringen i foretakene.

6. Innstilling

Tiltakene er prioritert etter vurdering av ressursbruk, usikkerhet rundt ønsket effekt og påvirkning på omdømme.

Høyest mulig poengsum er 20.

Ressursbruk: 5 betyr lav ressursbruk

Effekt: 5 betyr høy effekt

Omdømme; 5 betyr høy positiv påvirkning på omdømmet

Studentrettigheter; 5 betyr høy positiv påvirkning på studentrettigheter

	ressursbruk	effekt	omdømme	Student rettigheter	total
Innføre eksamen som vurderingsform	1	3	4	3	10
Øke vurderingskompetanse for praksisveiledere	3	4	4	4	15
Innføre arbeidskrav i praksisemnet	4	3	4	4	15
Styrke intern oppfølging i tog	4	3	3	4	14
Null-alternativ	5	2	2	4	13

På bakgrunn av vurderingen er tiltakene prioritert som under. Det er 3 tiltak som er vektet høyere enn null-alternativet.

7. Videre prosess

Det anbefales å gå videre med 3 tiltak:

Øke vurderingskompetanse for praksisveiledere

Innføre arbeidskrav i praksisemnet

Styrke intern oppfølging i tog